

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr., 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 31 August 1907.****Numărul 34.****Măcelul din Pânade.**

Ni s'a dat să vedem cu ochii un caz din cale afară barbar și revoltător: la începutul acestei săptămâni, câteva cară din Pânade, s'au oprit în fața casei doctorului nostru arhidiecezan. Se strânsese lume împrejur și au rămas cu toții încremeniți de priveliștea ce li-se oferia: câte trei-patru țărani ridicau din car pe câte un tovarăș de al lor, palid, cu ochii închiși, gemând de durere, cu fălcile strânse... Erau oameni din Pânade, răniți groaznic de baionetele batalionului al 4-lea din regimentul 24 de honvezi. După cum ancheta oficială a constatat ulterior, sunt 3 răniți de moarte (între aceștia două femei!) 15 grav și 30 ușor răniți.

Ce se întâmplase? Ce putuseră greși acești pacinici oameni, cari pe deasupra mai erau și găzduitorii soldaților, cari se năpustiseră asupra lor?

Și cum se esplică un conflict atât de sângeros, când ostășimea — armată comună — așezată în Blaj și împrejurime s'a purtat atât de cuviincios și de prevenitor, încât

nu i-se poate aduce decât cuvinte de laudă?

Deputatul Maniu, a plecat numai decât la fața locului pentru a erua situația, depeșând în aceeași zi ministrului de honvezi, comitatului, de unde a cerut anchetarea de urgență și jurnalului de colorit oficios „K. Ért.” Iată textul ce s'a telegrafat acestui din urmă: „În comuna Pânade, com. Târnavă-mică au sosit ieri soldați, în 25 a l. c. la 9 oare dimineața, batalionul al 4-lea din reg. 24 de honvezi dela Csikszereda. Corpul ofițerilor și-a așezat masa în școala gr.-cat. Aici și-au petrecut fără întrerupere până la 7 oare seara. Atunci, fără nici un motiv îndreptățit, ieșind dela masă, au trimis o companie asupra poporului. Soldații au împlinit porunca. Soldații au atacat pe toți oamenii, cari le-au venit în cale și în salvăcirea lor au mers așa de departe, încât au pătruns și în casele oamenilor, cari se culcaseră deja. Au măcelărit apoi fără milă, pe toți aceia, cari le căzură în mână. Rezultatul acestei lupte improvizate sunt 6 răniți de moarte, 15 grav răniți, și 30 ușor răniți.”

Intervenirea grabnică a deputatului Maniu a avut rezultat. A eșit numai decât comisie dela comitat, a anchetat totul și sperăm, că în curund se va face deplină lumină în chestia aceasta atât de penibilă, și că vinovații își vor lua pedeapsa meritată.

După informațiunile luate la fața locului, conflictul s'ar fi iscat din faptul că un om din sat a mers să-și aprindă pipa la jărăticul din curtea școlii, unde eră masa ofițerilor. Ofițerii ar fi ordonat soldaților să-l dea afară pe acest om, cari apoi l-au și scos din curtea școlii, palmuindu-l și împingându-l; un al doilea care venia să vadă ce se întâmplase, a provocat apoi furia căpitanului, care a ordonat soldaților să se năpustiască cu baioneta asupra pacinicilor locuitori.

Nu putem înțelege retorsiunea aceasta atât de groaznică, chiar admitând că bietul om, care-și căută un tăciune pentru pipă, greșise. Nu înțelegem pentru ce eră nevoie să se dea numai decât navală cu baionetele asupra bieților oameni; pentru ce eră să se întindă goana asupra satului întreg, necru-

FOIȚĂ.**Amintire de Avram Iancu.**

Eră anul 1866. Ca student de a IV cl. gimn. în Blaj cunoșteam în persoană pe atleții anilor de vijelie 1848—49 și anume pe Axente Sever, Balint, Vlăduțiu și alții, dar doriaș mult se văz figura mareată pe prefectul legiunilor Avram Iancu, căzut jertfa zelului său.

Și fiind departe de casa părintească în feriele Crăciunului anului 1866 cu câțiva studenți făcărăm o excursiune în munții apusei.

Ca speșele excursiunii să fie mai ușoare, am improvizat o producție de Crai, foarte bine succasă și din punct de vedere material.

Deși dela aceasta hotărâre ne desfătuiă fieiertatul Vasile Crășan prof. de clasă arătându-ne pericolele la cari în o iarnă grea ne espunem viața fiind și așa ușor îmbrăcați, totuși rămasărăm pe lângă hotărârea noastră,

Calea ne fu Teiuș—Șard—Ighiu, înconjurând Alba-Iulia pentru a o vizita cu ocaziunea reînțoarcerii, mănem în Ampoita, o adevărată comună helvețiană, situată în o adâncime încușurată de stânci colosale, fiind peste noapte găzduiți la un poporan fruntaș.

Altă zi ajunul Crăciunului des de dimineață porniți pe Ampoiu în sus ajungem în Zlatna bine fiind primiți de fiertatul protopop Gedeon Blăjan, mai târziu prefect în Blaj. Apoi prin Feneș, Galațiu peste muntele mare la Cerbul, Corna în Abrud.

A doua zi de Crăciun trecem în Roșia-montană, unde cu multă ospitalitate suntem primiți de protopopul S. Balint a cărui doi nepoței ne delectau cu declamări. — erau fiii lui Hodoș.

A treia zi bunul nostru primitor ne conduce la băi, arătându-ne unde s'au descoperit vestitele table cerale, și ne însoțește pe un tramvaiu, tras de un cal până la gura Roșii, unde ne arată valea spre Câmpești.

Dar abia ajungem la încrucșarea drumului Abrud—Roșia, ce conduce la Câmpești

și suntem informați cu siguranță că Iancu nu e în Câmpești.

Am întors dar preste Abrud—Zlatna, am venit la Alba-Iulia unde convenind cu un conșcolar Ștefan Crișan azi învățător pens. în Teiuș, am rămas la dânsul până la Anul nou, când ambii am mers în Blaj.

Din toată aceasta excursiune în care am dorit a întâlni pe Iancu, ne-am trezit cu o esperință că: am văzut topitoarea de metale (Cohul) în Zlatna. Multe edificii din Zlatna și Abrud, cari erau încă în ruine pomeneau de anii de vijelie 1848—49. Am văzut și stampurile, pe cum și locul pe unde s'a refugiat Hatvani de frica vânjoșilor moți.

Dar de multeori se întâmplă că căutând nu affi ce dorești, și altădată affi necăutând.

Eră anul 1872 luna Iulie, când eram cleric de an. I. Ieșisem în apropierea satului la înturnat de fân, unde mai târziu venise și fie iertat taică meu spunându-mi că a întârziat puțin stând în drum cu mai mulți oameni, lângă un drumar care ar fi Iancu.

Nu puteam crede și mai mult credeam,

țând nici femeile și nici copiii, estinzându-se și asupra celor ce erau culcați deja, și prin urmare nu aveau nici un amestec cu acest conflict imaginar.

Cu toată uniforma și limba de comandă magiară, honvezimea nu e decât o parte întregitoare a armatei comune; mulți români servesc și la honvezime și chiar cei dela armata comună își încheie serviciul militar la honvezime.

De unde dar această pornire dușmănoasă, care se deslănțuie asupra oamenilor pacinici tocmai în clipe, când acestia își jertfesc odihna lor pentru a face loc soldaților, cari le-au venit pe cap?

De unde mânia aceasta oarbă, care se descarcă și asupra femeilor și a oamenilor din așternuturi?

Să răspundă aceia, cari au creat aceste raporturi de dușmănie, fără să-și dea seamă de urmările lor nenorocite.

Cerem sus și tare să se facă lumină deplină în cauză, aplicându-se cea mai severă pedeapsă celor ce sunt de vină.

La timpul său, vom reveni.

Biruința dela Beiuș. Ziua de Luni 26 crt. a fost așteptată cu mare neastâmpăr de toți Români. La Beiuș se făcea alegere de deputat și partidul nostru național can-

didase pe părintele Dr. Vasile Lucaciu, un orator foarte distins și foarte inteligent. Apucăturile detestabile de cari contrarii nostri se folosiră la Bogșa, la Ceh și airea, bandele sălbatice ale bătăușilor, gendarmaria numărăoasă, ce se adunase la Beiuș, lăsau să se întrezărească rezultatul alegerii. De data aceasta însă bărbăția românilor bihoreni a pus în uimire pe toți. În butul tuturor presiunilor, ce se pot numai inchipui, Lucaciu a fost ales deputat.

Prima veste a sosit la noi Luni la 3 d. p. Dl Dr. Ciordaș ne-a depeșat situația dela 12 oare astfel:

„Lucaciu 287. Kardos 91 în cli-pita aceasta sosesc 120 alegători din Meziad.“

Nădejdea ce ne inspirase telegrama aceasta, începî a scădea în fața faptului, că altă veste nu mai sosia. Până sara târziu așteptărăm știri dela Beiuș. Credeam că se va fi inscenat vre-o păruială, ca să se poată suspenda alegerea. De fapt să și făcuseră încercări.

Martî dimineața toată lumea întrebă după știri. Nu primirăm nimic. La 10 oare „Erdélyi Hirlap“ ce sosise cu trenul accelerat fu cea dintâi ce ne vesti marea biruință. Nu peste mult primirăm a doua telegramă dela Beiuș, care fusese predată la poștă la 6-20 m. dim.

„Lucaciu ales cu majoritate de 804 voturi. Mare bucurie și însuflețire!“

Altă telegramă sosită mai târziu adaugea:

„Alegerea s'a terminat la 4 dimineața. Am învins cu o majoritate de 804 voturi.“

Imediat vestea alegerii lui Lucaciu se lăți prin tot orașul și inimile tuturor erau cuprinse de nespusă bucurie pentru acest rezultat strălucit.

Suntem siguri, că părintele Dr. Vas. Lucaciu cu marele său talent oratoric și cu bogăția cunoștințelor sale va fi un puternic apărător al intereselor neamului nostru. Ajute-i Dumnezeu!

Cronică.

O minune modernă.

Două cărți stau înaintea mea. Una veche, cu foi îngălbinite; alta nouă, nouă, abia ieșită de sub tipar. În amândouă aceeași istorie, aceleași coarde, același refren: făcătune-ai pe noi pentru tine, Doamne, și neliniștită este inima noastră, până nu se va odihni în Tine! Străduința sufletului către Spiritul mai înalt, râvna omului către Dumnezeu său!

Cele două cărți sunt: „Mărturisirile“ sf. Augustin, și „Dela diavol la Dumnezeu“ (*Du diable à Dieu*, Paris, la Leon Vanier, 1907) de Adolf Retté. Despre aceasta scriem cronică acum.

Cărticica lui Retté nu e numai eveniment literar, ci impune mai mult prin istoria sa. Este o epocă a vieții, când fiecare om simte în sine un anumit „Sturm und Drang“, o ferebă, un vifor sufletesc, al cărui valuri îi izbesc mintea și inima în diferite laturi. E urma nelușchegării poastre în o conziderație armonioasă a lumii. După scurt timp sufletul își câștigă echilibrul și se întoarce pe calea dreaptă. Cele mai multe însă dintre istoriile aceste rămân neobservate și numai de interes privat. Nu așa convertirea marelui poet și scriitor francez A. Retté!

Dacă sf. Augustin a aflat cu cale, să descrie cu cea mai mare precizitate istoria convertirii sale, ca să o cunoască omenimea și să învețe din ea totdeauna: întocmai așa

că e ceva înșelător ce se dă pe sine de Iancu, dar totuși curios și sigur că-l voi prinde cu minciuna, m-am grăbit cu tutoresul fânului să-l gășesc unde l-a lăsat tata.

Venind îl află incunjurat de oameni mai ales muieri ce-i aduceau de a mâncării, toți curioși să știe dacă e Iancu.

Cunoșteam bine biografia lui, ba și talia lui din tineretă după portret, și când colo gășesc un om de o statură mijlocie, frunte lată, musteță stufoasă, puțină barbă, nas lătareț, foarte inteligent, vorbește perfect ungurește, nemțește, ba și italienește, dar cu intervale scurte în cari poteai vorbi serios sau mult la acel obiect. Comanda excelent nemțește, eră rău îmbrăcat, și fluierul nu-i lipsia.

Îl iau de o parte și-l întreb, cine-i? Pentru ce?—Aș dori să Te cunosc.—Dar Dta cine ești?—Îs teolog român.

Eram acuma convins că e el, dar totuși îl întreb dacă e Iancu? — Atunci îmi răspunde: — Sum ruina lui!

— Și cum se poate că un Iancu să aibă în pălărie peană tricoloră magiară? îl întreb mai departe — O am în pălărie, dar nu la inimă, căci cum aș fi putut străbate prin Turda, Cluj și Dej și se nu fi fost străpuns de vre-un bicheriu, cu deosebire, știind cine sum. Eră tocmai timpul luptelor electorale.

L-am rugat să vie la mine, dar n'a voit. Trimit pe un om la mine acasă să-i

aducă un rând de schimburi, și o carte roșie de pe masă.

Eră „Panteonul român.“ Deschid cartea la portretul și biografia lui, astup numele și-l întreb cine e aci? Se șterge la ochi îl caută și zice: sunt ruina lui!

Îi spun că prin 1866 l'am căutat prin Cămpeni și nu l-am aflat. Nu prea șed locului, răspunde.

Dar cum de ai venit atât de departe din munții Dtales? — Am fost mai jos de aici până în Glod și acum mă reintorn acasă. Dar Dta pe aici, numai din nume ești cunoscut.

— N'am cunoscut, e drept, dar am venit prin Gherla, acolo am cercetat pe fostul meu profesor Szodo (eră canonic în vrăstă, de 80 ani) dar m'a înfruntat aspru, zicând că în mine a avut cea mai mare speranță și s'a înșelat, mi-a întins câteva pițule dar am refuzat și am ieșit. Am cercetat apoi pe Lazar Huza (not. cons.) m'a primit foarte afabil și mi-a dat 1 fl. — În Dej am cercetat pe Gavril Man avocat care asemenea m'a primit bine....

Așa dar aproape de moarte a venit se vază și aceasta parte a țării, și aceasta i-a fost cea dintâi și cea din urmă excursiune în aceasta parte nordică a Transilvaniei 27 Km dela Dej pe Someș în jos.

Apoi luându-si rămas bun, a plecat din mijlocul nostru cântând din fluier doios, grăbindu-se spre munții săi iubiți, ca după

2¹/₂ luni să-și afle repausul veșnic sub istoricul stăjar dela Cebea.

Atât badea Huza cât și avocatul Man mi-au afirmat că într'adevăr acel călător a fost Iancu.

În „Panteonul român“ proprietatea societății Alexi-Sincăiane din Gherla la portretul și biografia lui am scris acestea cuvinte: „S'au văzut pe sine în aceasta carte în Căpâlne 1872.“ Dacă cineva n'a șters cu gumă aceste cuvinte, ele se pot și azi ceti.

Și după 35 ani dela această neașteptată întâlnire, lucrând într'acelaș loc, unde odată am strâns fân, am socotit, să pun pe hârtie această amintire de marele erou. Odihnească în pace!

El. Ctea.

Luminarea unei vieți.

povestire originală a „Unirei“, de I. Agărbicean.

(Continuare și fine).

5

Încă în sara zilei aceeaia Nicolae Ispravnic eră la aceeași masă de ieri, în acelaș otel. Stă ca pe spini și pe toată clipa, de câte ori se deschidea ușa își întorcea capul. Dar Leontina veni abia într'un târziu, schimbată aproape să n'o mai cunoască. Nervositatea lui Ispravnic dispărî dintr'una. Se ridică și cu pași hotărâți merse drept la Leontina. Când îl văzu, aceasta se trase înapoi spăriată.

indemn simțea în sine A. Retté a istorisit pe sama lumii de azi, minunea vieții sale, ca să deștepte conștiințele tâmpite, să aprindă lumina credinței în inimile șovăitoare și să arete calea către Dumnezeu. Pentru aceea a edat și el mărturisirile lui sub titlul de mai sus. Prefața a scris-o alt convertit, vestitul Fr. Coppé, a cărui istorie s'a cetit nu demult în „Unirea“.

Iată ce scrie între altele Coppé în prefață: „Crescut fără credință, deodată s'a pomenit Ad. Retté, ca bărbat întreg, că e un ateist și materialist strajnic. Ortac al dușmanilor de orice religie, a luat parte la toate machinațiile aceluia. Cum a ajuns el prin urmare, dela ura trecutului său până la simțul de necesitate impunătoare a credinței în Dumnezeu, până a fi ascultător lui Dumnezeu și bisericii? se poate vedea din mărturisirea sa de o umilință profundă și curaj superior.

„Cetiți-o! Urmăriți-l pe el, în calea lui dureroasă, care l-a adus din greșală la adevăr, din păcat în starea harului, dela blasfemie la rugăciunea adoratoare a divinității, sau cum el zice: dela diavol la Dumnezeu! Coborâți-va în afundurile acestui suflet luptat cu desperarea, acestei inimi rănite. Ascultați acest dialog tragic al bunului cu răul, priviți cu compătimire lupta groaznică a luminei cu întunecul, a voinței cu moartea, a sinuciderei, nimicirei cu alipirea către viața vecinică! Nu odată veți striga în voi: „neorocitul va cădea!... e perdut!...“ Dar nu! Continuați cetirea acestor file pline de sinceritate, cari șoptesc pocăință, răspândesc credință fărâșită, nădejde și dragoste. Priviți: acest blasfemător de ieri azi e cufundat în rugăciune în inima crucifixului, se roagă înaintea Preacuratei Vergure, cu sufletul curat al unui copil. Nu să afle în întâmplarea aceasta o dovadă extraordinară, să zicem un favor su-

pranatural, al îndurării nesfârșite și al atotputernicului har dumnezeesc?...”

Cetiți! Unde filele îngălbinite nu mai au efect, se recomandă taina slovelor celor mai proaspete.

Cronicarul.

Anuarele școlilor române.

(Continuare).

II. Școli pedagogice (cu patru cursuri).

Blaj. Au funcționat 7 profesori ordinari și 4 suplenți, auxiliari sau de studii extraordinare. Elevi au fost la finea anului 103; gr.-cat. 101 gr.-or. 2. Din părinți agricultori au fost 74, industrieși 2, preoți 12, învățători 14, și unul oficial de stat.

Progresul: Eminentți au fost 7, landabili 10, buni 25, suficienți 58, nesuficienți din mai multe 3. La examenele de calificare s'au însinuat 50 elevi. S'au declarat calificați 33. Eminentți au fost 1. Cu laudă: 6. Cu bine 6. suficienți 20. Respinși pentru totdeauna au fost 2.

Ajutoare: Stipendiști au fost 12. Stipendiile variază între 200 și 100 cor. 61 de inși au căpătat tipăi, iar la masa studenților a fost primit 1.

Preparanzii încă nu au internat, care se cuprindă pe tot deopotrivă. În cel existent s'au adăpostit 32 elevi, ceilalți au locuit în oraș.

Didactul e de 22 cor.

Date despre celelalte institute pedagogice române nu avem.

III. Școli civile de fete.

Blaj. Școala civilă de fete din Blaj a avut un director, 4 învățătoare ordinare și 6 profesori auxiliari. Numărul elevelor au fost la finea anului 105; gr. cat. 92 gr. or. 9

rom. cat. 2, izrailite 2. Condiția părinților la 58 a fost preoți, inteligenți, 9 funcționari, 12 industrieși, comercianți și 26 economi.

Stipendii și ajutoare au fost 35. Acestea variază între 300 și 10 cor.

Despre Internat nu este nici o dare de seamă.

Baiuș: Corpul didactic a fost compus din 1 director, 7 profesoare ordinare, 1 provizorie și 3 profesori auxiliari.

Eleve au fost la finea anului: 105. gr. cat. 86 gr. or. 19, române 104, maghiare 1.

Condiția socială a părinților: Preoți, advocați etc. 81, funcționari 14, economi 7, industrieși, comercianți 3.

Etatea elevelor variază între 10—18 ani.

Mijloacele de învățământ, biblioteca, muzeele nu sunt destul de deslușit indicate.

Despre Internat este deasemenea o bogată dare de seamă. De aci știm că elevele se scoală la 5^{1/2}, merg la rugăciune la 6^{1/2}, la 8 merg la școală, dela 4—^{1/2}5 e timp liber apoi urmează studiile și corepetiția până la 7^{1/2} oare, iar la 7^{1/2} e cina, și timp liber până la ^{3/4}9 când urmează rugăciunea și culcatul. Dumineca e altă ordine de zi cu timp liber și preumblare mai multă. Elevele la 10 și 4 oare înainte și după amiază mai capătă ceva de gustat.

În Internat eleve au fost 101.

Internatul stă sub conducerea unui director, a unei directoare, 2 prefecte, o profesoară, care conduce conversația în limba franceză, două guvernante, două bone și un spiritual.

Condițiile de primire precum și taxa este totaceia ca și la Internatul de băieți adică 300 cor. anual plus 65 cor. pentru pian și 20 pentru limba franceză pe an.

Pentru Internat sunt 40 de stipendii făcute de luminatul și de vecinică amintire episcopul Orășii Mihail Pavel.

— Domnișoară Leontina, Dta vi cu mine. Da, acum îndată. Aici nu mai poți sta nici un minut. Condu-mă la șeful Dtale.

Leontina se lăsă pe un scaun, neputând să zică nimic. Glasul adânc și așa de schimbat a lui Ispravnic, părea că i-a lipit inima de piept și n'o mai lăsă nici să bată.

Dar el știrici dela chelneri unde e stăpânul. Îl afle și-i spuse judecata.

— Dle, domnișoara Leontina Murgu e o rudenie de-a noastră. Dta ți-ai bătut joc de ea. Am să-ți pornesc un proces de mițuire ca la un ticălos ce ești. Fata vine acum. Nu mai rămâne un moment. Are ceva datorii la Dta?

— N'are nimic.

În câteva clipe Leontina merge pe drum spre locuința lui Ispravnic, dimpreună cu acesta. Nu-și ziceau o singură vorbă.

În noaptea aceea Ispravnic începă să-și pregătescă bagajul de drum. Cu trenul de dimineața voia să plece.

Dar când se plece Leontina se împotrivi.

— Bine dle Nicolae, unde vrei să te duci dumniata?

— Eu merg în provincie. Și vi și Dta.

— Ah! domnule dragă, dar Dta ști că nu se poate!

— Pentru ce să nu se poată?

— Pentru că eu sunt o... o...

— Lasă-le acestea acum. Pregătește-te și dumniata.

— Nu pot dle Ispravnic, mai bine omoară-mă aici. Eu nu pot să te nenorocesc pe Dta! Ah! dacă aș fi știut că bunătatea Dtale merge așa de departe nu ți-aș fi scris niciodată! Eu nu pot să-ți întunec viața dumnitale?

— Pentru ce zici că să mi-o întuneci?

Pentru că eu... Ah Doamne, doar ști Dta cine-s eu. Ce-or zice oamenii, nu de mine, de Dta? Pe mine știu eu că m'or blăstăma. Dar asta n'ar fi nimic. Dta însă... „Vai ce-am făcut Dumnezeule“ și începă să plângă, cu lacrimi mari, bogate, un plâns ce-o zguduia întreagă.

Ispravnic se puse pe un scaun și-o lăsă să plângă. Lui însuș i-se tot umezesc ochii buni albaștri. Când plânsul ei se mai conteni, se întoarse spre ea:

Domnișoară, dta judeci bine, după judecata tuturor oamenilor. Dar ști dta că celea mai înalte principii de morală, nu le-a născut cugetarea omenească, ci le-a adus în lume Dumnezeu? Ști Dta întâmplarea aceea din evanghelie, când jidovii aduseră înaintea Mântuitorului pe o femeie, care și-a pângărit credința față de bărbat? Dta poate că n'o ști, căci, de mică între astfel de oameni, poate nici la biserică n'ai fost vreodată. Ascultă dar. Jidovii o pârăra și-o aduseră la Hristos s'o judece. „Să i-se facă ei după cum zice legea“. Legea — răspund jidanii — poruncește s'o ucidem cu pietri. Atunci Isus zise: „Care e nevinovat între voi să deie în

ea mai întâi cu peatră.“ Și s'au dus cu toți rușinați, și nîme n'a dat cu peatră în ea. Atunci Isus zise către femeie: „Femeie unde sunt pârășii tăi... toți te-au iertat, te iert și eu, vezi de azi încolo să nu mai greșești.“

Ei bine domnișoară Leontina, în momente supreme nu te poți lua după judecata omenească. Așa dar te-ai hotărât să vi cu mine?

— O, domnule Ispravnic, drept aveam eu că Dta ești mai mult decât un om!

— Nici decum domnișoară. Atâta numai că nenorocirea dtale mi-au adus în minte atâtea lucruri, la cari nu m-am gândit de mult. Acestea-s ce-ți par Dtale străine în mine. Da, da, adevărurile înalte de morală ridică pe oricine, și omul ce nu le practică niciodată, se schimbă în dobitoc, ce nu știe de milă, de iertare, ce nu cunoaște iubirea, ce te trece peste toate abizurile vieții, fără să ametești.

Te rog mult Dșoară să te afli gata și Dta, căci trebuie să plecăm îndată.

Ea începă din nou să plângă și mai cu putere. Abia pută zice:

— Dar eu cum voiu trăi acolo unde mergi Dta?

— Eu pot să câștig la 80 de zloti pe lună. Jumătate sunt a Dtale. Vei avea o odăiță singură. Din când în când ne-om plimbă, iar așa prin vre-o pădurice ca aici.

* * *

Cari eleve au căpătat stipendii n'am putut afla din programă.

Didactru, taxă de înscriere la școala civilă e peste tot 21 cor. 30 fil.

Sibiu. Școala civilă de fete a „Astrei” a avut 1 director, 2 profesori ord. 1 profesora ordinară, una suplentă și una angajată cu oara, laolaltă 6. Instructori de pian, de violină, de franceză au fost 7.

Eleve au fost 103. gr.-or. 78, gr.-cat. 20, rom.-cat. 5, române 101 mag. 2.

Condiția părinților: Preoți 23, profesori, medici, avocați etc. 37, comercianți industriali 13, proprietari 21 alții 9.

Mijloacele de învățământ (biblioteca, muzeele etc.) nu sunt indicate, decât numai creșterea din anul 1906/7, dar că peste tot din câte tomuri constă biblioteca profesorală sau a elevilor, câte sunt muzeele și ce se află acolo, nu ne spune programa.

În *Internat* a funcționat 1 directoare, 1 director (cel de școală e și al Internatului) 2 guvernante și o bonă.

Despre ordinea de zi a Internatului, pe cum și despre aceea cum folosesc elevele timpul liber în Internat, pe cum și că ce progres au realizat elevele în studiile ordinare și extraordinare, pian, limba franceză programa nici o deslușire nu dă.

Taxa pentru internat e 500 cor. anual, în care se cuprinde și didactrul. Pentru pian eleva, care vrea se învețe singură pentru 2 oare la săptămână plătește 18 coroane la lună; la an 180 cor., mai multe la olaltă plătesc 90 cor. la an. Pentru limba franceză se plătește 20 cor. la an. La olaltă 700 cor.

Eleve stipendiate sau ajutate nu au fost, programa cel puțin nu ne-o spune.

Când urcarea în trăsura era dimineață. La bisericile apusene trăgeau clopotele de „Angelus.” Ca mirul curat, cântecul lor îmbalsamat par'că de mirezme pătrundea în sufletul celor doi tineri, ca o răcoare ca o înviorare adâncă. Ochii Leontinii se umeziră iar, fără voe se alipi tot mai tare de Ispravnic, ca de un frate și cu un glas moale, ca o adiere căldută de boare, șopti ca unui vechiu cunoscut, ca unui frate mai mare.

— Ah Niculiță, Niculiță dragă, acum simt, acum-s sigură că mi-se luminează și viața mea.

Ochii lui albastrii o priviră cu mulțumire, cu bunătate, cu compătimire, și nu-i zise nimic. Dela cetirea scrisorii ei, Ispravnic a fost deodată luminat că ce are să facă. Nu-i mai veni în minte frumuseța din chipul ei, vedeă numai marea ei nenorocire. Și'n aceasta ea. Nicolae recunoștea un suflet omenesc, o părțică din lumina ce-i dă și lui viață. Nu-l supărara cuvintele din urmă, de dragoste, ce i-le scrisese ea, dar nici nu le putea lua în seamă. Nici el nu-și putea da bine seama, dar simțea că de au zăcut ascunse adânc în sufletul său câteva scantei de iubire, acelea s'au stâns repede la desvălirea vieții ei nenorocite. Cu totul o altfel de iubire simțea acum față de Leontina: Ca și când și-ar fi aflat o soră, pierdută de mult, pe care el o poate duce acum în brațele părinților. Și i-se părea lui, așa cum înaintă trăsura acum, că și-a îmbogățit sufletul c'o mângâiere cu mult mai mare prin ajutorul ce-l dă Leontinei decât ceea ce a avut-o la luarea doctoratului.

IV. Institutetele, cari nu au programe.

Seminariile: Avem seminarii teologice în Blaj, Gherla, Sibiu, Arad, Caransebeș, dar cine ar ști spune ceva despre acestea institute? Acestia nu publică anuare.

Suntem foarte convinși, că pe creșterea teologilor se pune cel mai mare pond, dar chiar pentru aceea e de lipsă, ca se cunoască și publicul mare în ce direcție să face aceasta creștere seminarială.

Căci nu e indiferent, dacă un institut e și sub o controlă oarecare a publicului. Am vrea anume să știm, că ce capital de cunoștințe teologice își câștigă teologii din Blaj, în raport cu cei din Gherla, Sibiu etc. și ce știință teologică se face în general în seminare? Se poate atunci spune cu siguranță că oare preoțimea noastră de azi și cea viitoare a realizat vre-un progres în științele teologice sau suntem și în veacul al XX-lea tot la Ciaslov și Molitvelnic? Prin urmare, că este vre'o cheazășie, că din seminare să iasă o tinerime morală, cultă, cu vaste și bogate cunoștințe și temenică știință teologică? Că astfel este nădejde, că preoțimea noastră să păstorească turma cu tăria *convingerei* despre adevărurile creștine, care convingere și-o formează chiar în urma științei teologice, ce o aude spunându-i-se de pe catedră.

Despre societăți literare seminariale, ce e drept cetim unele dări de seamă prin jurnale, dar noi vrem să știm tot, ce să petrece într'un seminar teologic. Vrem să știm planul de învățământ, studiile ce să propun, numărul elevilor, ajutoarele, ordinea de zi a seminarelor, ocupațiunea seminariștilor și toate, ce să refer la seminar sau viața din seminar.

Ce se mai zicem de teologii Lugojului și ai Orășii, precum și de acei, cari se cresc la Pesta, la Viena, la Roma, a căror număr să ridică la 60. De aceștia nime nu știe nimic. Cu toate, că și ei vor fi preoți români azi mâne. Cei mai mulți sunt eșiți din gimnaziile ungurești și apoi răslețiți după cum este loc în Seminariile din Ungvár, Orade, Timișoara, Strigon, Nyitra, Győr și alte seminare romano-catolice. Cu drept am putea aștepta se vedem, că acestora în rit, cântări bisericești, tipic ce instrucție li s'a dat, și că superioritățile bisericești cum s'au îngrijit, ca acești răsleți tineri să cunoască cetind mereu istoria și literatura poporului, ce au să-l păstorească. Și cum s'a îngrijit ca să aibă aceștia pretutindenea bibliotecă de cărți bisericești și literare, pe unde sunt în grupuri mai mari, cum e la Ungvár, la Orade, la Pesta?

Totașă și *pedagogiile* nu vreau se comunice nimic din aceia, ce se propune și petrece acolo. Avem pe tot locul unde sunt teologii și preparandii, dar de unde se știm, câți învățători evalificați intră în viața publică ca luminători ai poporului? Și de unde se știm, că acești luminători, cum sunt înșiși de luminați și cu ce cunoștință ies ei în viața publică?

Îndată ce am ști acestea, am avea o icoană clară de marea însemnătate a seminarelor noastre. Am ști, că clasa noastră cultă iese în mare parte din seminare și nu ne îndoim, că multe defecte, ce se vor mai fi adăpostind ici colo prin cele seminare, ascunse ee ochiul lumii românești, sub un control oarecare al publicului mare s'ar depărta și acelea pe încetul.

Câți nu mai sunt apoi imprăștiati prin diferite școli de cadeți și alte școli de specialitate, despre cari nu știe nime nimic. D'apoi despre cei mulți dela *universitatea* din Pesta, din Cluj și dela *academiile* din țară, despre cari nicăiri amintire nu se face? Câte rele nu ar îndrepta un control cât de mic.

Dar cine să-l facă? Conzistoarele, sau Asociațiunea? Răspunde hotărât nu cutez, dar simt, că e oara a unsprezecea, timpul suprem ca să se facă. E în interesul tineretului, al părinților, al neamului nostru, ca să străbatem cu ochiul pretudindenea să ne cunoaștem și strângem cu toții rândurile. Suntem atunci o mare putere.

(Va urma).

Măcelul dela Pánade.

— o declarație. —

Onorată Redacțiune!

Ziarele magiare din capitală, cu puține excepțiuni sunt supărate pe mine. Nu mă surprinde lucrul acesta. N'am căutat, nici când bunăvoința acelora, cari sunt deopotrivă dușmani și neamului meu și dreptății. De astă dată este însă curios motivul supărării lor.

S'a întâmplat măcelul fără de părechie dela Pánade. Micul sătuleț cu locuitorii blânzi și deștepti s'a scaldat de astă dată la apus de soare în sânge roșu vărsat cu sălbatică cruzime de armata susținută prin greul vieții noastre. Șirul lung al bolnavilor veniți ziua următoare la Blaj pentru a li-se lega ranele mortale a trebuit să-l vad și eu. Prea groaznică eră povestirea răniților despre cele întâmplate.

Am mers în aceeași zi la Pánade ca să aflū în mod neîndoelnic adevărul. Am ascultat pe *notarul comunal* care numai ocolind a putut scăpa de bătaie, mi-a descris înfiorătoarea goană, primarul comunal, care însuși a fost bătut. Am cercetat pe răniții nenorociți și mi-s'a dat să aflū în mod autentic decursul și să vad cu ochii mei urmările unui vandalism înfiorător. Sângele vărsat care nu-l sorbise încă de pe străzi căldura și praful, gemutul răniților, tânguirea femeilor și a copiilor pretindeau urgentă satisfacție și grabnică mângâiere.

Am telegrafat ministrului de honvezi solicitând restabilirea ordinii de drept și am avizat ziarele despre acest revoltător fapt săvârșit de militarii chemați să susțină pacea iar nu să spintece cetățenii pacinici. Cauza supărării ziarelor magiare este faptul că nu am tăcut și în fața crimei rușinoase ele se refugiară la vechia lor armă. Pun vina pe bieții români și declară de neadevurate și tendențioase comunicările făcute de mine.

Datoresc adevărului și nenorociților cetățeni români macelăriți să declar că amănuntele publicate de mine sunt *absolut autentice*. Le-am aflat dela notariul și primariul comunal, dela răniți, și dela nenumărații martori oculari interogați de mine. Toate comunicările ziarelor magiare contrare celor date de mine sunt nește intervertiri fără nici-o bază. Investigarea oficioasă care este în curgere adeverește întru toate informațiile mele. — De-o camdată atât! —

Ce privește satisfacția și despăgubirea celor răniți sper că justiția își va face da-

toria, ce privește partea politică a chestiunii, aceea se va debata la locul competent. Soldații și ofițerii au fost maghiari, comuna și răniții sunt români. Experiența m'a învățat a cunoaște obiectivitatea ziarelor maghiare. Dela vestitul caz din Boesig și celebrul măcel dela Mehadica începând, ziaarele maghiare au făcut întotdeauna pe pacinicii români împușcați și batjocoriți, responsabili pentru incidentele și barbariile săvârșite în ținuturi românești. Știam bine că nici în acest caz nu se vor schimba moravurile lor. Am ținut ca de bună vreme să le previn cu adevărul. Nu m-am înșelat. Cele mai multe ziare maghiare intervertesc și bagatelizează cazul, învinovătesc poporul și li-e năcaz nu pe militarii brutali ci pe — mine. Cauza măcelului au fost patimile militarilor crescuți în spiritul șovinismului exagerat, cultivat cu atâta predilecție de ziaarele maghiare, cari acum vreau să ascundă roadele lui funeste. De data asta n'au izbutit. În viitor tot mai puțin vor reuși, până când în definitiv forța dreptății eterne și a ordinii morale îi va șterge de pe arena vieții publice pe toți aceia, cari orbiți de egoism și de neimpăcată ură față de noi nefericesc întreaga țară cu toți cetățenii ei.

Nu vom încetă nici un moment în munca noastră pentru că aceasta cât de curând să se întâmple.

Blaj, la 30 August 1907.

Iuliu Maniu.

Aviz pentru anul viitor.

Anul școlar 1907/1908 se va începe la 1-a Septembrie v. 1907. Inscriserile se fac de direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v. Examenle supletorii și de emendare se vor ținea în 1 și 3 Septembrie v. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii. Examenle de privațiști se vor ținea în 7 Septembrie v. Aceștia au însă a se însinua în persoană la direcțiune cel mult până în 1-a Septembrie v. Privațiștii au a plăti la direcțiune taxele pe un an școlar cu 74 coroane și taxa de examen de 80 coroane deja la însinuare pentru examen.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscriere se cere atestat școlar și atestat de botez.

Taxa de primire e 8 coroane, didactru 60 coroane și alte taxe 6 coroane, și trebuiesc plătite la înscriere cel puțin jumătate, iară până în Februar restul. Elevii, cari nu-și vor achita la timp taxele, vor fi oprți dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni străine decât cea română greco-orientală și greco-catolică plătesc didactru dublu.

Fiecare elev va mai plăti pe seama fondului de penziune al profesorilor încă o taxă de 10 coroane, iară pentru excursiuni școlare și alte trebuințe suma de 6 coroane.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile și revizitele necesare nouă și în bună stare, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și revizite și folosirea de cărți vechi și necorăs-

punzătoare. Cărțile vor purta viza institutului alături cu numele elevului.

Chipul și uniforma proprie a școlii comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de școală și se impune în mod obligator tuturor elevilor din școala comercială. Forma și culoarea se pot afla dela direcțiune. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlărilor să se adreseze la direcțiune.

Direcțiunea.

AVIZ!

Domnii cari au dreptul de a li-să computa dublu darea pentru a fi luați în lista viriliștilor din comitat sunt rugați, ca până în 10 Septembrie să-și prezinte rugărilor lor spre acest scop la comisia justificatoare (igazolo választmány) comitatenză accludând și cărticica de dare.

Noutăți.

Iubileul Papei. La 18 Sept. n. se implinesc 50 ani, de când Sfinția Sa Papa Piu X a fost hirotonit întru preot. Întreagă lumea catolică face mari pregătiri pentru această sărbătoare rară. Provincia noastră bisericească, proiectează în luna Martie și April viitor un pelerinaj de preoți și credincioși sub conducerea unui Episcop.

Îmbolnăvirea Escelenții Sale Mitropolitului. Marța trecută la începutul ședinții conzistoriale, Escelența Sa Mitropolitul fu apucat de o indispoziție mai grayă, cât trebui să fie culcat în chilie din apropiere spre a fi în liniște. De atunci starea înaltului pacient s'a îmbunătățit zi de zi, cât acum e peste ori ce pericol, spre bucuria și mângăierea noastră a tuturor.

Episcopul Dr. Vasile Hossu a sosit la Blaj spre a cercetă pe Escelența Sa.

Din arhidieceză. Dr. Vasile Suciu prof. de s. teologie e numit rector al Internatului de băieți. în locul prof. Emil Viciu, care s'a retras. — Alexandru Târnavan, paroh în Hodac și v.-prot. on. e numit protopop și paroh în Pogăceaua. — Traian German, cand. de profesor e numit profesor suplent la gimnaz și subprefect la Internatul de băieți.

Hymen Silvia Ungurean, fca profesorului nostru Petru Ungurean, s'a logodit cu notarul Iliu din Orlat. — Alesandru Pop, cleric abs. s'a logodit cu Mărioara Martin din Biia.

Știri personale. Nicușle Brânzeu, originar din Roșia-de-Secaș lângă Blaj, fost elev al școalelor de aci, absolvent de teologie, de prezent profesor și avocat în Pitești, a fost numit prefect al județului Argeș. Vrednicie neajunsă până acum de nici un ardelean.

Știri literare. În curând va apare în editura „Bibliotecii pentru toți“ întâiul volum: *Poezii* (Meditații, Elegii, Epistole, Satire și Fabule) din operele complete ale lui Grigorie M. Alexandrescu. Cu adnotări și cu o culegere asupra vieții și operei poetului de Em. Gârleanu.

Aviz În Tipografia diecezană din Arad, va apărea în scurtă vreme noua lege școlară cu îndrumarea ministrului de culte referitoare la aplicarea și executare și cu explicările de lipsă la fiecare paragraf. Costă 2 cor. și e bine să se comande de acum la Tipografia numită.

Anunț. Cursurile „Școlii pentru economia și industria de casă“, susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, se încep la 15 Septembrie n. Instrucțiunea sec-

țiunii economice cuprinde: a) învățământ practic: pregătirea bucătelor, conservarea poamelor și legumelor, spălatul și călcatul rufelor, confecționarea rufelor etc.; b) învățământ teoretic: economia de casă, contabilitatea etc. Instrucțiunea secțiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut. Informațiuni se pot primi dela domnișoara Alexandrina Teranu, Sibiu, Strada Baier n. 1. *Comitetul „Reuniuni femeilor române din Sibiu“*

Apel. În comuna Băgău, la 19 l. c. cătră 2^{1/2} oare după amiază a erupt un foc înspăimântător și ajutat de vânt în timp de 1 oară a făcut scrum casele și toate superedificatele și revizitele economice dimpreună cu grâul și fânul adunat la 5 economi români. N-a putut fi nimic mântuit. Dauna să urcă la 5 mii coroane. Asigurat n'a fost nimica. Aceste 5 familii au rămas numai cu hainele de pe ei, acum în pragul iernei. În numele acestor nefericiți mă rog de inimile generoase cari la astfel de întâmplări dureroase pot deauna au venit în ajutorul celor lipsiți, ca și de data asta să concurge cu ajutorul lor cât de modest la alinarea suferințelor astor nefericiți din Băgău. Ofertele marimonioasă benevole să se trimită pe adresa subscrisului *Ieronim Man*, paroh gr. cat. Magyarbagó u. p. Magyarlapád.

Petreceeri. Tinerimea română din Câmpeni invită la „Concertul doinic“ ce îl va aranja sub conducerea Dni Nicodim Ganea elev al conservatorului din București, Duminică în 1 Septembrie st. n. a. c. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea dirigentului la urmarea studiului de muzică la conservator.

— Tinerimea română din Lunca și jur invită la *petrecerea*, care va avea loc Duminică în 1 Septembrie n. în comuna Lunca. Venitul curat este destinat pentru fondul s. Biserici și pentru despărțământul Blaj.

Neorolog. † *Gavril Hossu*, preot gr. cat. în Fodora română și membru în reprezentanța comitatenză, după un morb greu și plin de suferințe și-a dat blândul său suflet în mâinile Atotputernicului Dumnezeu în al 56-lea an al vieții, provăzut cu ss. taine, în 24 l. c.

— † *Teodosiu Lechințan* paroh gr. cat. în Cucerdea română, după scurtă suferință, împărțit fiind cu ss. taine ale muribunzilor, și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Ziditorului Joi în 29 August n. c. la 3 oare a. m. în al 47-lea an al etății, al 20-lea an a preoției și al 3-lea an al văduviei sale.

Odihnească în pace!

A v i z!

Aducem la cunoștința superiorităților școalelor noastre populare că institutul geografic din Budapesta a urcat prețul mapelor și anume:

Mapa Ungariei pe pânză în loc de 12-65 cu 14—	
• Aust.-Ung. » » » » 12-65 » 14—	
• Europei » » » » 13-20 » 15—	
• Planiglob. » » » » 18-70 » 22—	

Librăria semin. Blaj.

IN BLAJ

se primesc 2—3 fetițe de școală în cost și quartir cu 10 floreni lunar la Dnul Benjamin Filip, sub grija Dșoarelor ANNA și HELENA Filip fiind aici se pot deprinde în limba germană și magiară, pot învăța croitul și cusutul de haine femeiești și albituri, brodării și alte lucruri de mână. Deslușire detaliată de BENIAMIN FILIP, comerciant în Blaj.

Partea literară.

Desvoltarea chestiunii sociale.

— după Ernst Kirchberg. —

(Continuare și fine). 8

Muncitorul să fie eliberat din nesiguranța stărei sale, să privească mai liniștit în viitor, ca până aci, și să nu-i fie primejdută existența sa întreagă prin ori ce lovitură a sortii. Se i-să poarte de grijă cel puțin la cazuri de morb și nefericiri în decursul lucrului și la zilele bătrănelor să fie scutit de lipsă extremă.

Acesta a fost programul regimului, pentru îmbunătățirea sortii muncitorilor, și pentru ajungerea scopului acestuia să contemplantase calea asigurării. O parte mai mică a cheltuielilor avea să o acopere muncitorul însuși, iar, partea mai mare stăpânul și statul.

Asigurarea la caz de morb și nefericire a muncitorilor e executată deja, și ne arată succesele cele mai frumoase. Nu numai, că s'a plătit milioane morboșilor și celor ce să nefericiră, ci și fabricanții începură a introduce reforme pentru apărarea lucrătorilor, la cari nu ne-am fi putut gândi încă multă vreme, dacă statul nu ar fi pornit organizarea asigurării muncitorilor. Fruntașii tuturor societăților pe acții și societăților de asigurare edară spre a imputina cheltuielile de recompensare a celor ce să nefericesc, reguli pentru preîntâmpinarea nenorocirilor în fabrici, să facuse și o expoziție a tuturor aparatelor acelora cari să pârură a fi acomodate pentru preîntâmpinarea nenorocirilor. Simțemintele acestea umane ale fabricanților au purces în prima linie din egoism. Dar pentru asta totuș sunt vrednice de a fi amintite.

Tot asemenea influință va avea și proiectul de lege despre îngrijirea muncitorilor la bătrănețe. El va procura muncitorului oarecând un sfârșit de viață fără griji, și va îndemna și pe fabricanți a delatura cât să poate influințele stricăcioasă la lucrare, scurtând eventual timpul de lucrare, spre a amâna cât să poate incapacitatea de câștig și prin asta îndreptățirea muncitorului la îngrijire. Corporațiunile acelea, a căror membrii trebuie să lucreze timp mai mult decât e prescriș, au cerut ca fabricanții să plătească adausuri la sumele de asigurare, deoarece esperința a dovedit că tocmai ceasurile cele din urmă a zilei, în cari muncitorul pentru obosală nu e cu băgare de samă, să întâmplă cele mai multe nenorociri.

Asigurarea muncitorilor în caz de morb, în caz de nenorocire și la bătrănețe e un paș important pe calea păcii sociale.

Prin acestea s'a îmbunătățit mult soarta muncitorilor, binefacerile legii trebuie să-și ajungă scopul, și muncitorii, cari astăzi sunt cu neîncredere față de regim, își vor aduce oarecând cu mulțumită aminte de urzitorul legilor acelora, care a fost pretinul și apărătorul lor cel mai bun.

Să înțelege că, prin asigurarea muncitorilor în caz de morb, nenorocire și la bătrănețe încă nu-i deslegată chestiunea socială. Prin supraproducțiunea ce să ivește continuu, care are ca urmare nelucrarea de mii de brațe rămâne iregularitatea în viața muncitorilor de azi. Rămâne blăstămul lucrului de

femei și copii, foarte stricăcios parte pentru stat, fiindcă detrage mult din capabilitatea sa de apărare, parte pentru muncitor, care trebuie să abzică în parte de fericirea familiară.

Pentru ca să aibă efect silințele, ce și le-a pus statul în îngrijirea de muncitori, va trebui să continue și să lărgească legislațiunea scutului muncitorilor. În silințele sale va fi sprijinit și de fabricanții mari, deoarece dispozițiunile de mai încolo, cari trebuie luate spre binele muncitorilor, țintesc în mare parte într'acolo, ca să micșoreze speșele de îngrijire la caz de nenorocire și bătrănețe.

Bibliografie.

A apărut:

Mariu Theodorian: **Dreptul canonic oriental cu adnotațiuni și comentarii**, București 1905—7 trei volume, prețul 10.50 cor. Sub acest titlu dl avocat Theodorian, constatând la diferite ocaziuni necunoștința canoanelor bisericești, chiar din partea celor chemați, a retipărit canoanele din Pidalionul, tradus de Mitropolitul Veniamin Costake și le-a însoțit cu număroase esplicări și comentării scoase din celea mai bune isvoare și publicațiuni ale bisericei orientale și apusene. Vol. I. are o lungă introducere în studiul dreptului canonic, unde se înșiră și note biografice asupra celor mai însemnați canoniști: Grațian, Zonara, Balsamon ș. a. Afară de aceasta notițe istorice precedează canoanele singuraticelor sinoade. Din partea noastră recomandăm mult procurarea acestei prețioase publicațiuni, ca una, care poate fi de bun folos preoțimei noastre. Se poate procura dela Librăria seminarială. (vol. I 3.50. II 3.— III 4.—)

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul VI. Nr. 33. cu următorul sumar: Zamfir C. Arbure, *Studentii și poporul* (VI). — I. Borcia, „Floare-Albastră“ (sonet). — Vasile Pop, *Atletul invins*. — I. Minulescu, *Romanța celor trei galere* (poezie). — Al. G. Doinariu *Impresii din Vaslui*. — Al. Nogea, *Închinare* (poezie). G. M. Murgoci, *Natura în tablourile lui Grigorescu*. — I. M. Marinescu, *Soția lui Asdrubal* (poezie). — Braborescu, *Cântec* (după M. Maeterlinck). — Un bătrân cinstit — „Preludiu și epilog“. — Șc. Croaică. — Red. Răspunsuri.

„Luceafărul“ Nr. 15 cu următorul sumar: Oct. C. Tăslăuanu, † Nicolae Ion Grigorescu. — I. U. Soricu, *Dor* (poezie). — I. Agârbiceanu, *Doi bătrâni*. — A. Seca, *Departee* (poezie). — Dr. Alex. Bogdan, *Limba literară și limba poporală*. — M. Cunțan, *Doină* (poezie). G. C. Ionescu, *Boierul* (novelă). — I. Borcia, *Ifigenia în Taurida de Goethe*. — Cronică: *Înmormântarea lui Grigorescu*. Cum cinstesc alții și cum știm noi cinsti memoria bărbăților mari ai neamului. Răspunderea celor ce scriu față de publicul cititor. Știri. Bibliografie.

Dr. O. Prohászka, Episcop. Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de

Dr. E. Dăianu.

Volum de 125 pag. elegant compactat în pânză.
Prețul 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

Predicile lui Petru Maior.

(cu litere latine)

Vol. III.

Propovedanii la oameni morți.

Volum elegant compactat în piele și pânză.

Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

DIN ZILELE LUI NERO, roman după Alexandru Dumas—Tatăl.
Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

Liturgica Volumul II. al Teologiei pastorale, de Dr. Izidor Marcu, canonic. Pe 592 pag. f. 8°.

Să află de vânzare la **Librăria seminarială** și costă 5.40 cor. + 30 fil. porto. Pentru România 6 lei.

Hipnotism și Spiritism de Dr. V. Suciu. Pe 200 pag. f. 8°.

Costă 1 cor. 50. fil. + 10 fil. porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. *Apologetica creștină* vol. II. *Tradițiunea și Biserica*, de Dr. Vasile^o Suciu, profesor de teologie.

Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fil. porto, a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Se află de vânzare în Librăria semin. din Blaj.

1. Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. Prețul 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericei românești unite*, Blaj 1893. Partea I 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fil. Partea II 400 pag. 8° scrisă de Dr. Aug. Bunea, costă 2 cor. + 10 fil. porto.

3. *Vechile Episcopii românești: a Vadului, Gecagului, Silvașului și Balgradului*. Blaj 1902 8° 162 pag. Prețul 2 cor. 50 fil. (pentru România 3 lei).

4. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici*, sau *Istoria Românilor transilvaneni dela 1751 până la 1764*, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fil. (pentru România 5 lei).

5. *Discursuri, Autonomia bisericească. Diverse*, prețul 5 cor. (pentru România 6 lei).

6. *Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria*, prețul 3 cor. (pentru România 4 lei).

7. *Timoteiu Cipariu, Panegiric*, prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

8. *Mitropolitul Sava Brancovici*, prețul 1 cor. 50 fil. + 10. fil. porto.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur saū zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic . . . . . —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericeii rom. de C. Auuer . . . . . —.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciū. . . . . —.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.50
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele doue fețe ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii II, primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
p. redacție rezpoz.: Augustin Gruția.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu, leg. 24 fil.

Nr. 3376—1907.

(31) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până în 15 Septembrie n. 1907 inclusive pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru Șt. Șulufiu.“

1. Un (1) stipendiu de 800 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Ioan Maior stud. jur. în Budapesta, — destinat pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. Trei (3) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Augustin Raț, Traian Pop și Ioan Bian toți trei rigorozați iuriști în Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele iuridice la universitatea regească din Cluj.

3. Doue (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Traian Denghel și Ioan Colbazi, — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școalele de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile acestea au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri născuți în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminentă.

c) Dintre concurenți vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuț.“

Trei (3) stipendii de câte 600 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Aureliu Hetco rigorozaț iur. în Cluj, Victor Marcu stud. iur. în Budapesta și Andreiu Butean gimn. cl. I. în Oradea-mare. — La aceste stipendii pot concurge studenți români gr.-cat. dela orice școală, sunt însă preferiți consăngenii fondatorului, și numai în lipsa acestora se vor conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi.“

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Vasilie Câmpean gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea Ioan P. Bota.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Nicolae Dănilă gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenții în școalele medii sau în școalele reale superioare, de origine din Șard (comit. Albei inferioare), sau rudenii cu fondatorul.

V. Din fundaț. Vancea „Cassa-arhidiecezană.“

1. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Irina Nistor elevă în cl. IV civilă din Blaj, — destinat pentru fetițe gr. cat. române, cari studiază la școala română gr. cat. de fetițe din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puțin doi ani, pot fi și la institute gr. cat. ori rom. cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngenii fondatorului.

2. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Valeria Pop elevă în cursul complementar al școlii civile de fete a Asociațiunii din Sibiu, — legat de aceleaș condițiuni ca și cel de sub punctul precedent.

3. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Alesandru Pop gimnazist în cl. VIII în Blaj, destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj.

Cei-ce doresc a obține stipendiul acesta sunt obligați a intra în Internatul Vancean de băieți și să plătească taxa de întreținere pre cât nu-se acopere din stipendiu.

Consăngenii fondatorului au preferință, 4. Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Grațian Capătă, Alimpiu Mateica, Andriu Grecu și Toma Cociș preparanți în cursul IV în Blaj, — destinate pentru candidați de învățatori în Arhidieceza noastră, cari vor asculta cursul preparandial la preparandia arhidiecezană din Blaj, și eventualmente la altă preparandie română greco-catolică.

VI. Din fundaț. „Andrieu P. Liviu“

Un (1) stipendiu de 180 cor. destinat în locul prim pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală, sau meseriași, consăngeni de ai fondatorului, — și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu“.

Doue (2) stipendii de câte 190 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Ovidiu Micu stud. jur. în Budapesta, și Aurel Stanciu stud. comerc. în Lipova, — destinate pentru elevi sau eleve ai școalelor medii, comerciale sau ale școalelor superioare de fete.

Consăngenii au preferință.

VIII. Din fundaț. „Timoteiu Cipariu“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Ioniță Brad gimn. cl. VIII în Blaj și

2. Doue (2) stipendii de câte 100 cor., folosite în anul școl. 1906/7 de către Longin Corcheș și Petru Man ambii gimnaziști cl. VIII. în Blaj.

Stipendiile acestea din fundațiunea Timoteiu Cipariu sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

IX. Din Fundaț. „Alesandru Filip“.

Doue (2) stipendii de câte 200 cor., folosite în anul școl. 1906/7 de către Alesandru Fugăță stud. gimn. în Brașov și Alesandru Tufan stud. gimn. în Sibiu. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare.

Consăngenii au preferință.

X. Din fundaț. „Vasiliu Rațiu.“

Doue (2) stipendii de câte 200 cor. dintre cari unul în anul școl. 1906/7 a fost folosit de către Iuliu Covrig gimn. cl. VII. în Sibiu, iar al doilea s'a înființat de nou, — destinate pentru studenți români gr.-cat. dela școalele medii din Blaj în clasele superioare. Consăngenii au preferință. Se pot conferi și fetițelor din școala civilă gr.-cat. din Blaj.

XI. Din fundațiunea „Alutan.“

1. Doue (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în an. școl. 1906/7 de către Ioan Cheresteș stud. iur. în Cluj, și Tit Liviu Cernea stud. gimn. în Făgăraș, și

2. Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Petru Cheresteș stud. gimn. cl. VIII în Năsăud.

Stipendiile din fundațiunea Alutan se conferesc tinerilor români gr.-cat. studenți în gimnaz, școale comerciale, reale, universitate, politehnica, agronomie, preparandie etc. Consăngenii fondatorului au preferință.

XII. Din fundațiunea „Chirilă.“

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1907 în suma de 550 cor. în senzul literilor fundationale sunt de a se împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XIII. Din fundaț. „Cercul Oreștiei“.

Un (1) stipendiu de 80 cor. destinat pentru studenți români gr.-cat. cari cercețează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi, și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Oreștiei și anume: Jibot, Orăștioara de jos, Balomir, Bintinț, Beriu, Cioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Grîd, Ghialmar, Castău, Dăncu mic, Ocolişul-mic, Toța-mică, Costești, Cugir, Jelodint, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spini, Pricaz, Petriniu, Pischinț, Repaș, Romos, Romoșel, Sibişelul vechiu, Sereca, Tamașasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu și Simeria.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu“.

Din venitele acestei fundațiunii se vor împărți stipendii adecvate tuturor nepoților din frați ai fondatorului și în locul al doilea băieților și copilelor înrudiți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor, ce le urmează, nu vor fi eschiși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundațiunea „Dr. Simion Ramonțai“

1. Trei (3) stipendii de câte 630 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Petru Poruț stud. în drepturi în Budapesta, Traian German stud. filozof în Budapesta și Septimiu Pop stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru studenți la univertitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la academia montană din Șelmetz și la academia comercială din Viena.

2. Trei (3) stipendii de câte 126 cor. folosite în an școl. 1906/7 de către Laur. Giurgiu gimn. cl. VIII în Blaj, Constantin Manta stud. comerc. în Brașov și Ioachim Tolciu

gimn. cl. VIII în Sibiu, — destinate pentru gimnaziști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Gariil Vaida“.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Coriolan Bohățel stud. iur. în Cluj, destinat pentru studenți dela orice școală, reală, gimnaziu, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleovici.

XVII. Din fundațiunea „Efraim Klein“.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Eugeniu Groze stud. farmac. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Teodor Turcu stud. farmac. în Cluj. —

ambele destinate pentru studenți români gr. cat la gimnaziul din Blaj.

XVIII. Din fundațiunea „Iacob Páll“.

2. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnaziști în clasele superioare.

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnaziști în cl. inferioare.

A concurge la stipendiile aceste sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr. cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasó (Comitatul Hunedoarei), cari au calificățiune distinsă, învață la gimnaziul rom. cat. din Cluj și sunt săraci.

XIX. Din fundațiunea „Cavaler Petru Ioanette“.

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. destinat pentru stud. medicinisti ori tehnici, ori de studii reale superioare militare.

2. Un (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tiner român care va intra în școala de cadeti.

3. Trei (3) stipendii de câte 200 cor. pentru tineri români, cari vor frecventă clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Toate stipendiile aceste le pot obține tineri români din ambii părinți de religiune gr. cat. ori gr. or. din munții apuseni ai ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărișoara, Neagra Vidra de sus, Vidra de jos, Ponorel și Sohodol, și cari vor dovedi totodată, că sunt născuți din părinți adevărat români.

Descendenții în linia directă din familia Ioanette. constatându-se de capabili și diligenți vor primi stipendiul cu începutul clasei IV-a normală sau elementară, și au preferință față de alții.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicele sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datorii mai departe să numească expres institutul, la care vor studia în anul școl. 1907/8 și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, pe cum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerațiune.*

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu“.

Trei (3) stipendii de câte 200 coroane, folosite în anul școl. 1906/7 de către Ioan Rău și Nicolau Popa, stud. gimnaziști, și Constanța Muntean, elevă a școlii civile. —

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez că sunt români

greco-catolici născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, — cu atestat de frecventare, că sunt școlari în clasa I a gimnaziului gr-cat. din Blaj, iar fetele, că frecventază la școala de fete din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi susceptuți în Seminariul juimeii române gr-cat. studioase din Blaj, iar fetele în Internatul de fete din Blaj.

XXI. Din fundațiunea de alumnate a Internatului Vancean de fete din Blaj.

1. Un (1) alumnat de 100 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Ana Marcu, elevă în cl. IV. civilă, și

2. Doue (2) ajutoare de câte 100 cor., cari se vor conferi pe anul școl. 1907/8 la eleve ordinare de ale școlii gr-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fete din Blaj.

Suplicentele pentru aceste alumnate și ajutoare au să înfrunescă și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr-cat. mizere. născute în Arhidieceză.

b) că are pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr-cat. de fete din Blaj și sunt primite în Internatul Vancean de fete.

d) Preferință vor avea fetele de preoți din Arhidieceză.

Blaj, din ședința conzistorială ținută la 17/4 August 1907.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de soane de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

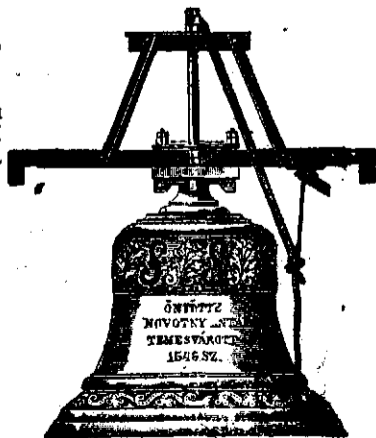
(27) 7-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaanelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 6-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90.981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.